

Елена Понятовска

ТОЛКОВА МНОГО ЖИВОТ

Избрани разкази и новели

София, 2024

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE CULTURA

DIRECCIÓN GENERAL DEL LIBRO,
DEL CÓMIC Y DE LA LECTURA

Преводът на тази творба се публикува с подкрепата на Министерството на образованието, културата и спорта на Испания.

La traducción de esta obra ha recibido una ayuda del Ministerio de Cultura y Deporte de España.

OBRAS REUNIDAS I. NARRATIVA BREVE

Fondo de Cultura Económica, 2005, México

© Elena Poniatowska
c/o Schavelzon Graham Agencia Literaria
www.schavelzongraham.com

© Издателство „Изток-Запад“, 2024

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Николай Тодоров, превод, 2024

ISBN 978-619-01-1491-8

ЕЛЕНА
ПОНЯТОВСКА

ТОЛКОВА
МНОГО
ЖИВОТ

ИЗБРАНИ РАЗКАЗИ
И НОВЕЛИ

Превод от испански
Николай Тодоров

СЪДЪРЖАНИЕ

Лилус Кикус

I. Изрите на Лилус	11
II. Концертът.....	12
III. Лилус в Акапулко.....	13
IV. Изборите	15
V. Няма какво да се прави.....	16
VI. Небето.....	17
VII. Процесията.....	18
VIII. Борега	19
IX. Болестта	20
X. Дуварът	23
XI. Приятелката на Лилус.....	25
XII. Манастирът	26

| 5

ПРИ МЕНЕ СИ НОЩЕМ

Раздялата	33
Билкарят	38
I. Самоличността.....	38
II. Перачките	39
III. Люлчина песен	40
IV. Есперанса, или сбърканият номер.....	42
V. Излетът	44
VI. Непризованата страна	45

6	Кино „Прадо“	46
Толкова много живот	Лимбото.....	51
	Песен пета.....	64
	Дъщерята на философа.....	68
	Инвентарният списък.....	72
	Щастието	81
	Замък във Франция.....	85
	Бележката.....	95
	Любовна история	97
	Къщичка от <i>сололой</i>	106
	Пъхни се, моя Приета.....	113
Елена Помятовска	Зеленият лъч.....	131
	Дьо Гол и минната промишленост.....	137
	При мене си нощем.....	154

ТЛАПАЛЕРИЯ

Тлапалерия.....	171
Друсалките	178
Пейката	193
Сърцето на артишока.....	201
Малките биволи	206
Шоколадчо.....	216
Коатликуе.....	228
Канарчетата.....	239

СКЪПИ ДИЕГО, ПРЕГРЪЩА ТЕ КИЕЛА

19 октомври 1921 г.	245
7 ноември 1921 г.	245
15 ноември 1921 г.	247
2 декември 1921 г.	248
17 декември 1921 г.	249
23 декември 1921 г.	251
29 декември 1921 г.	253
2 януари 1922 г.	257
17 януари 1922 г.	261
28 януари 1922 г.	262
2 февруари 1922 г.	264
22 юли 1922 г.	268

ЛИЛУС КИКУС

I. Игрите на Лилус

— Лилус Кикус... Лилус Кикус... Лилус Кикус, на тебе говоря!
Седнала на тротоара обаче, Лилус Кикус беше твърде погълната от операцията на една муха, за да чуе виковете на своята майка. Лилус никога не си играе в своята стая – тази стая, която редът е съсипал. По-добре си играе на ъгъла на улицата под дребничкото дърво, посадено на самия край на тротоара. От там вижда как минават колите и как хората вървят забързано, с изражения сякаш ще спасят света...

Лилус вярва във вещиците и си е зашила в бельото тънка китка от розмарин и разни билки и тревички заедно с кичур от Наполеон – от онези, които продават в училище за десет сентаво – и първото зъбче, което ѝ падна. Всичко това е напъхано в торбичка, която се пада над нейния пъп. После момиченцата в училище ще се питат каква ли е причината за тази издутина. Освен това в една кутийка Лилус пази черната панделка на един мъртвец, две сиви и твърди парченца от нокти на своя баща, трилистна детелина и праха, събран под нозете на Христос в „Света Богородица Милостива“.

Откакто отиде в ранчото на своя чичо, Лилус започна сама да си намира играчки. Там тя имаше гнездо и прекарваше часове наред, вторачена в него, изучавайки черупките на яйчицата и късчетата дърво, от които то е направено. С голямо любопитство час по час наблюдаваше и заниманията на птичето. „Сега спи... след малко ще иде да си търси храна.“

Там в един чорап пазеше стоножка и също така оперираше от апендицит няколко грамадни мухи. Имаше и мравки, много дебели мравки. Лилус им даваше да пият сироп за кашлица и им правеше инжекции в счупените крачка. Един ден отиде до селото, за да купи спринцовка с много тънка игла, за да направи спешна инжекция на Мис Лимон – тя беше зелен лимон, измъчван от страшни коремни болки, заради които Лилус ѝ инжектираше черно кафе, преди да я завие в кърпата на майка си.

Вечер се грижеше за други пациенти: Госпожа Портокал, Ева Ябълката, Вдовицата Грейпфрут и Дон Банан. Огорчен от превратностите на този живот, Дон Банан страдаше от гонорея и тъй като бе по-малко устойчив от останалите болни, краят на дните му настъпваше съвсем скоро.

Лилус няма кукли. Навярно нейната физика може да обясни тази особеност. Тя е кльошава и прави големи крачки, когато върви. Нейните крака са дълги и много раздалечени един от друг. Те лесно подскачат, оплитат се и после ѝ се пречкат. Когато падне, Лилус неизбежно убива своята кукла. Затова и няма кукли. Спомня си само една русичка, която кръсти Русата Пунч, която умря на следващия ден след като се появи на бял свят, когато на Лилус Кикус ѝ се оплетоха краката.

II. Концертът

Един ден майката на Лилус реши да я заведе на концерт в Двореца на изящните изкуства – издуто бяло здание с мъничко позлата и много хлътналости. Дотогава Лилус имаше всичко на всичко три плочи, които слушаше по всяко време. И понеже си беше малко по театралната част, музиката я караше както да плаче, така и да се смее. И даже на „Матеус Пасион“ намираше начин да си криви лицето, да се усмихва, да си подръпва косите; разплиташе си плитките, просваше се на леглото, като си появяваше с парче картон, и пушеше ориенталската лула на своя татко...

Не следяха какво чете Лилус и един ден тя попадна на следния пасаж: „Нищо не изразява по-добре от музиката човешките чувства, страстта, нежността, чистосърдечието, тъгата. Ще намерите отразен в нея конфликтът, който носите в собствено си сърце. Тя е като сблъсък на желанията и нуждите, като жаждата за чистота и потребността от знание.“ И когато майка ѝ обяви, че ще я води на концерт, Лилус си придаде вид на изследовател и те отидоха. Само двете.

Някакъв беден господин сладко спеше по време на концерта. Беден, нисичък господин с шумно дишане. Спеше, тъжно наклонил глава на една страна, притеснен, че е заспал, и щом цигулката спираше да свири, сънят биваше прекъснат и господинът лекичко надигаше глава; ала в мига, в който цигулката зазвучаваше отново, главата отново се отпускате към рамото. И тогава похъркванията заглушаваха всяко пиано на цигулката, а това дразнеше хората наоколо, но все пак някакви момичета скришом се смееха.

Възрастните се опияняваха от музиката и си даваха вид, че не могат да слушат нищо друго. Само един господин и една госпожа – от онези същества, които се притесняват за благополучието на човечеството – час по час сухо и дискретно го потупваха по гърба. Глупав и тъжен, той продължаваше да си спи; глупав – понеже беше ужасно да заспиш между будни; тъжен – понеже навярно леглото в дома му беше твърде тясно и жена му беше твърде дебела. Затова и плюшената седалка в Двореца на изящните изкуства трябва да му се е сторила крайно удобна.

Много пъти ние, хората, плачем, понеже нещо ни се струва прекалено красиво. Това, което ни кара да плачем, не е желанието да притежаваме въпросното нещо, а дълбоката меланхолия, която изпитваме по отношение на всичко,

което не е и което не узрява. Това е тъгата на сухия поток – пътечката, която безводно лъкатуши; тъгата на незавършения строеж на тунел, на миловидните лица с потъмнели зъби, на всичко непълно.

Изследователката Лилус се захваща да гледа публиката. Някои от слушателите с тревога се вслушват в оркестъра и страдат сякаш музикантите – аха и ще сбъркат. На лицата им се изписва изражението на големи познавачи, тъй че с леко помахване на ръката или с крайно тихо тананикане на отделен познат пасаж известяват съседите за своята голяма осведоменост. Други слушат смирено. Засрамени, те не знаят какво да правят с ръцете си и с нетърпение чакат мига за аплодисментите. Тормозят се всеки път когато на някой непознат му хрумне да се изсекне, да се прокашля или да аплодира, когато не трябва. Това са младенците, които носят всеобщата вина.

Останалите от своя страна съзнават човешката си слабост, притесняват се и от най-малкото движение, от някоя гънка или надипляне на роклята. Случва се някой да се остави на своите естествени подтици, на лицето му се изписва екстаз, очите се притварят, ноздрите се разтварят широко и той се отдава на един бог знае каква наслада...

„Браво!“, „Брависимо!“ Посред аплодисментите майката на Лилус се накланя усмихната към нея, за да отбележи:

– Това *анданте* беше чудесно. Ах, бедното ми момиченце, но ти не знаеш какво е *анданте*! Сега ще ти разкажа за живота на Моцарт, за неговите *анданте* и за всичко...

Двете се прибират много доволни: Лилус – защото вярва, че ще ѝ разкажат приказка; майката – защото е убедена, че е интелектуалка.

III. Лилус в Акапулко

Слънце, слънце, слънце! Съществуват само слънцето, пясъкът и морето!

Морето! Нощем се чува неговият шум. Сутрин се вижда как то озарява плажа.

Морето обърква Лилус. Нощем морето я безпокои – черно, почти злокобно; и тя мисли за вятъра, който неспирно го наказва.

Лилус ходи навред със своите дълги крака. Нейните очи винаги са широко отворени и винаги се боят да не изпуснат нещо. Отново е станала нервна, тревожна, капризна.

Морето я смущава до немай-къде. Сега Лилус е морска девойка. Тя е от пясък, йод, сол, вятър. Девойка от миди и раковини, от ехтежи на разбита вода, които изпращат шепи пръски в нейното лице.

Лилус става съвсем руса и се опича като хляб, който току-що е излязъл от печта. Тя не е от онези момиченца, които отиват на плажа с лопатки, кофички, формички, хавлии и сухи бански; не е от тези, които заедно с цял отбор глезльовци развалят гледката. Тя се забавлява с това, което намери на плажа –

мидички, морски звезди, вода и пясък. И с тези неща, които морето оставя на брега и които изглеждат тъй хубави, макар да са само парченце дърво, изгладено от вълните.

Лилус върви с един крак във водата и с един – на сухия пясък. В града също върви така – с единия крак на тротоара, а с другия – на улицата. Затова и винаги върви някак *неравно*. Но докато се поклаща така, Лилус сънува – този начин на вървене я люлее като кораб...

Сънува, че има замък – „Далечната кастилка“. За първи път помисля за владетелите – има толкова мъже на плажа. Някои са кльошави и приличат на плъхчета в своите стегнати бански. Други са едри и червендалести, целите блестящи от крема против изгаряне. На Лилус не ѝ харесват. В своята гръм-ка голота те приличат на големи червени риби. Напомнят ѝ на „Залязващите римляни“ – картина, изобразяваща някакво клане, която тя е виждала в музея.

Лилус сънува, че се разхожда с кучетата на Ивар, своя съпруг. Тя върви боса и слуша шумоленето на пясъка, който скърца под нозете ѝ. Сега е сама и много ѝ се иска да се потъркаля по плажа и да скача много високо и некрасиво, докато се блъска във вълните. Не може да устои. Ако нейният съпруг знаеше, щеше да каже, че е нужно да бъде по-сериозна и по-достоепна – той е нещо като чиновник. Може би ще я заплаши, че ще я затвори в манастир.

Тя обаче няма да го остави да довърши упрека си – ще го прегърне през врата със своите ръце, целите във вода и сол; ще му покаже своите гердани от твърди миди, които приличат на зъбите на кръвожадни риби, или ще каже, че Господ е създал природата не само за да я гледаме, а за да живеем сред нея; и че всеки си има своя вълна, тъй че нека и той си избере някоя и от висотата на своето място Бог да види как неговите деца се къпят в морето – както патицата гледа своите малки. И ще му каже... И няма да му позволи да негодува, ще го остави без дъх.

Лилус се събужда. Току-що някой е извикал:

– Ах, мамче, кой влак ще спре на това хълмче!

Ето че има за какво да мисли. Какви хълмчета? Обръщението „мамче“ не я притеснява толкова, понеже тя не е майка на кряскащото хлапе.

Лилус си тръгва много доволна. Чак помахва с опашка. Какъв успех само! И то край морето! Какво слънце само грее по водата! Каква вода изпълва небето! Какъв пясък трепти в горещината! Какви бели крилца се размахват във въздуха!

Вече не може даже да мисли и предпочита да пее. Обаче единственото, което ѝ хрумва, е „Кафеталът“:

*Понеже хората все искат да ме хокат,
живея, без да мисля аз за ни...*

Лилус с право се чувства хубава. Просва се на пясъка, протяга се, прегърнала се сам-самичка с мокрите си ръце. Гледа с копнеж вълните, които стават все по бурни и все още се надигат съвсем далече от брега – всяка от тях навирва огромната си глава и изглежда, сякаш се опитва да глътне момиченцето с лъвската си паст.